

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/146/2004

PREFERENCJE PARTYJNE WE WRZEŚNIU

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, WRZESIEŃ 2004

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
13 października 2003 roku

Gdyby wybory parlamentarne odbywały się we wrześniu¹, udział w nich wzięłoby - według własnych deklaracji - 42% ankietowanych, dokładnie tyle samo, ile miesiąc wcześniej. Można zatem uznać, że zarejestrowany po wyborach do Parlamentu Europejskiego spadek deklarowanej frekwencji wyborczej jest zjawiskiem trwałym. (W czerwcu deklaracje udziału w wyborach parlamentarnych składało zaledwie 44% dorosłych mieszkańców Polski, aż o 8 punktów mniej niż w maju. W lipcu grupa zdeklarowanych wyborców jeszcze się obniżyła - do 40%.) Najwyraźniej zadziałał tu tzw. efekt demonstracji i dane o rzeczywistej niskiej frekwencji w wyborach do PE trwale ośmieliły sporą część respondentów do mówienia prawdy o swym faktycznym stosunku do polityki i procedur wyborczych. Pozostali ankietowani - tak samo jak w sierpniu - albo jeszcze nie wiedzą, czy wezmą udział w wyborach (21%), albo twierdzą, że z pewnością nie będą w nich uczestniczyć (37%).

Hipotezę o niskiej frekwencji w ewentualnych wyborach parlamentarnych, gdyby odbywały się one we wrześniu, potwierdza także wzrost odsetka zdeklarowanych wyborców, którzy nie wiedzą, na którą partię będą głosować. Obecnie 19% ankietowanych wybierających się na wybory (o 4 punkty więcej niż w sierpniu) nie wie, na którą partię oddałoby swój głos.

Tabela 1

Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to na kandydatów, której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?											
	XII 2003	I 2004	II 2004	II/III 2004	III 2004	IV 2004	V 2004	VI 2004	VII 2004	VIII 2004	IX 2004
	w procentach										
Trudno powiedzieć	26	21	21	20	20	24	21	13	18	15	19

Tabela 2

Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?	Odpowiedzi osób deklarujących wzięcie udziału w potencjalnych wyborach i mających sprecyzowane sympatie polityczne*							
	II/III 2004	III 2004	IV 2004	V 2004	VI 2004	VII 2004	VIII 2004	IX 2004
	w procentach							
Platforma Obywatelska RP	29	27	29	26	28	29	25	25
Prawo i Sprawiedliwość	10	15	9	13	10	14	16	15
Liga Polskich Rodzin	9	7	6	7	16	16	12	13
Samoobrona RP	23	24	24	20	13	13	10	10
Sojusz Lewicy Demokratycznej	11	10	6	5	7	5	7	9
Socjaldemokracja Polska	-	-	7	5	4	4	7	7
Polskie Stronnictwo Ludowe	7	4	5	8	7	6	6	5
Unia Pracy	3	3	4	3	4	2	3	4
Unia Wolności	1	2	2	3	3	5	4	3
Krajowa Partia Emerytów i Rencistów	2	2	1	3	3	3	3	3
Polska Partia Socjalistyczna	0	0	1	0	0	0	0	1
Demokratyczna Partia Lewicy	0	1	1	0	0	0	0	1
Unia Polityki Realnej	1	0	1	2	1	1	1	1
Ruch Katolicko-Narodowy	0	1	0	0	0	0	1	1
Inne	1	1	3	1	1	1	1	2
N=	617	426	396	410	367	299	330	331

* **Uwaga:** W tabeli nie uwzględniono odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Wielkość poparcia dla poszczególnych ugrupowań jest procentowana do tej grupy wyborców, którzy po pierwsze - chcą uczestniczyć w wyborach, a po drugie - wiedzą, na kogo będą głosować.

Podobnie jak deklarowana frekwencja wyborcza, także poparcie dla poszczególnych ugrupowań niemal zupełnie się nie zmieniło w porównaniu z pomiarem z sierpnia. Gdyby wybory do parlamentu odbywały się we wrześniu, zwyciężyłyby w nich Platforma Obywatelska, na którą chce głosować 25% ankietowanych wybierających się na wybory i mających sprecyzowane sympatie partyjne. Notowania PO są dokładnie takie same jak przed miesiącem. Tak jak poprzednio na drugim miejscu znalazł się PiS, który zamierza poprzeć 15% zadeklarowanych uczestników wyborów wiedzących, na kogo będą głosować (minimalnie mniej niż w sierpniu). Trzecie miejsce zajmuje LPR, która zdobyła przychyłność 13% zadeklarowanych wyborców (minimalnie więcej niż miesiąc wcześniej). Wejście Polski

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (172) przeprowadzono w dniach od 3 do 6 września 2004 roku

do Unii Europejskiej najwyraźniej zaszkodziło popularności Samoobrony - od maja zdecydowanie zmalało poparcie dla tego ugrupowania i tendencja ta się utrzymuje. We wrześniu, tak samo jak miesiąc temu, 10% zadeklarowanych wyborców byłoby gotowych głosować na Samoobronę. Na kolejnym miejscu naszego rankingu znalazło się SLD, które popiera 9% zadeklarowanych wyborców mających sprecyzowane sympatie polityczne. W tym miesiącu SLD zyskało 2 punkty procentowe i jest to największa zmiana odnotowana we wrześniowym sondażu. Na takim samym poziomie jak w sierpniu kształtuje się poparcie dla SdPi, na które zamierza głosować 7% wyborców mających sprecyzowane preferencje. Na granicy progu wyborczego znalazło się w tym miesiącu PSL, na które oddałoby głos 5% zadeklarowanych uczestników wyborów mających sprecyzowane sympatie partyjne, minimalnie mniej niż w sierpniu. Gdyby wybory odbywały się we wrześniu, do parlamentu nie weszliby przedstawiciele UP, jeśli partia ta startowałaby samodzielnie (4% poparcia), a także UW (3%) i KPEiR (3%). We wrześniu w naszym rankingu zaznaczyły swoją obecność na scenie politycznej również PPS, DPL, UPR oraz RKN - wszystkie z 1-procentowym poparciem.

Po wyborach do Parlamentu Europejskiego utrwaliła się negatywna postawa Polaków wobec obywatelskiego obowiązku uczestniczenia w wyborach. Demonstrowane już wcześniej ogólne zniechęcenie obywateli do klasy politycznej i tego, co się dzieje na scenie politycznej, zmaterializowało się w postaci spadku deklaracji uczestniczenia w procedurach demokratycznych. Obserwacja, że skoro inni nie chodzą na wybory, to ja też nie muszę na nie chodzić, najwyraźniej przyczyniła się do osłabienia społecznej normy głoszącej, że nieuczestniczenie w wyborach jest czymś niewłaściwym i nagannym. Niechodzący na wybory najwyraźniej w mniejszym stopniu niż jeszcze w maju wstydzą się swej postawy i uznają ją za coś niewłaściwego. Warto przypomnieć, że jak dotąd zawsze rzeczywista frekwencja

wyborcza była wyraźnie niższa niż deklarowana w sondażach. O możliwości bardzo niskiej frekwencji wyborczej świadczy także wzrost odsetka zadeklarowanych wyborców niemających sprecyzowanych sympatii partyjnych, którzy zwykle rzeczywiście nie biorą udziału w głosowaniu. Jeśli uwzględnimy ten czynnik, to można stwierdzić, że o swych preferencjach wyborczych wypowiada się zaledwie nieco więcej niż jedna trzecia uprawnionych do głosowania (34%).

Drugi miesiąc wakacji i początek roku szkolnego okazały się - używając terminu żeglarskiego - czasem politycznej flauty. We wrześniu poparcie dla najbardziej liczących się ugrupowań politycznych niemal zupełnie się nie zmieniło. Największe zmiany to 2-punktowa (a więc mieszcząca się w granicach błędu statystycznego) poprawa notowań SLD oraz zmiana w kolejności miejsc w naszym rankingu zajmowanych przez UP i UW.

Opracował
Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1. Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to czy wziął(ę)by Pan(i) w nich udział? 1 - Na pewno wziął(ę)bym w nich udział; 2 - Nie wiem, czy wziął(ę)bym w nich udział; 3 - Na pewno nie wziął(ę)bym w nich udziału

	(%)			
	1	2	3	Liczba osób
Ogółem	42	21	37	968
Płeć				
Mężczyźni	47	20	33	461
Kobiety	38	22	40	506
Wiek				
18-24 lat	38	21	41	146
25-34	35	26	39	174
35-44	42	26	31	163
45-54	45	17	38	196
55-64	47	17	36	113
65 lat i więcej	48	18	34	176
Miejsce zamieszkania				
Wieś	43	25	31	357
Miasto do 20 tys.	45	18	37	121
20-100 tys.	37	21	42	187
101-500 tys.	42	16	42	187
501 tys. i więcej mieszk.	46	19	36	116
Wykształcenie				
Podstawowe	40	19	41	278
Zasadnicze zawodowe	33	23	44	247
Średnie	45	22	33	336
Wyższe	63	18	19	106
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	63	15	21	64
Prac. umysł. niż. szczebla	35	30	36	70
Pracownicy fiz.- umysł.	31	23	46	95
Robotnicy wykwalifikowani	38	25	37	81
Robotnicy niewykwalifik.	35	21	44	39
Rolnicy	46	24	30	51
Pracujący na własny rach.	54	19	27	37
Bierni zawodowo				
Renciści	42	24	34	106
Emeryci	51	17	32	193
Uczniowie i studenci	38	25	36	71
Bezrobotni	35	17	48	113
Gospodynie domowe i inni	39	18	42	47
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	50	18	32	136
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	34	29	37	73
sekt. pryw. poza rolnict.	38	22	40	180
prywatnym gosp. rolnym	43	25	32	57
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	39	21	41	131
301-500	35	26	39	187
501-900	42	22	36	218
901-1200	44	18	38	79
Powyżej 1200 zł	64	14	23	73
Ocena własnych war. mater.				
Złe	33	22	45	265
Średnie	44	22	34	455
Dobre	49	19	32	248
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	54	15	31	56
Raz w tygodniu	49	22	28	490
1-2 razy w miesiącu	30	30	40	139
Kilka razy w roku	38	18	45	177
W ogóle nie uczestniczy	28	12	60	106
Poglądy polityczne				
Lewica	47	17	36	173
Centrum	36	27	38	285
Prawica	67	13	20	222
Trudno powiedzieć	27	24	49	287

Tabela 2. Na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?

(%)

	Centrum	DPL	IdP	KPEiR	LPR	PLD	PO RP	PPS	PSL	PiS
Ogółem	0	1	0	3	13	0	25	1	5	15
Płeć										
Mężczyźni	0	1	0	1	10	0	22	2	4	20
Kobiety	0	1	0	4	16	0	28	1	7	9
Wiek										
18-24 lat	0	0	0	0	7	0	29	2	5	8
25-34	0	0	0	0	2	1	26	3	8	24
35-44	0	2	0	2	11	0	26	3	3	24
45-54	0	1	0	2	16	0	27	0	7	15
55-64	0	2	0	2	20	0	26	0	2	0
65 lat i więcej	1	2	1	8	21	0	17	1	6	13
Miejsce zamieszkania										
Wieś	0	1	1	3	16	1	14	1	13	14
Miasto do 20 tys.	0	2	0	4	18	0	27	5	1	13
20-100 tys.	1	2	0	5	4	0	32	3	4	9
101-500 tys.	0	0	0	0	14	0	31	0	0	21
501 tys.i więcej mieszk.	0	2	0	2	11	0	30	0	2	18
Wykształcenie										
Podstawowe	0	3	0	4	14	0	21	2	7	7
Zasadnicze zawodowe	0	0	0	3	19	0	16	0	9	23
Średnie	0	1	0	2	12	0	27	3	5	14
Wyższe	0	1	1	1	7	0	35	0	0	20
Grupa społ.-zaw. pracujący										
Kadra kier., inteligencja	0	2	0	0	7	0	40	0	2	17
Prac.umysł.niż.szczebła	0	4	0	0	14	0	16	0	3	9
Pracownicy fiz.- umysł.	0	0	0	0	0	0	44	3	0	23
Robotnicy wykwalifikowani	0	0	0	0	14	0	18	8	5	35
Robotnicy niewykwalifik.	0	0	0	0	10	0	38	0	0	27
Rolnicy	0	0	0	0	7	0	0	0	28	0
Pracujący na własny rach.	0	0	0	0	6	0	29	0	0	38
Bierni zawodowo										
Renciści	0	4	0	9	32	0	20	4	0	0
Emeryci	1	1	1	8	16	0	22	1	5	11
Uczniowie i studenci	0	0	0	0	10	0	29	0	10	9
Bezrobotni	0	0	0	0	8	2	15	0	15	14
Gospodynie domowe i inni	0	0	0	0	22	0	31	0	0	13
Pracuje w:										
inst. państw., publicznej	0	3	0	1	13	0	26	0	1	25
spółce właścicieli	0	0	0	0	0	0	44	0	4	22
prywatnych i państwa	0	0	0	0	6	0	34	5	2	21
sekt. pryw. poza rolnict.	0	0	0	0	7	0	0	0	28	0
prywatnym gosp. rolnym	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dochody na jedną osobę										
Do 300 zł	0	0	0	3	9	0	9	7	10	7
301-500	0	5	1	2	22	0	20	3	6	13
501-900	0	0	0	4	18	1	24	0	4	18
901-1200	0	0	0	5	12	0	42	0	2	13
Powyżej 1200 zł	0	3	0	2	6	0	41	0	0	15
Ocena własnych war. mater.										
Złe	0	2	1	4	16	0	15	6	9	9
Średnie	0	1	0	3	13	0	23	1	4	19
Dobre	1	1	0	1	11	0	34	0	5	13
Udział w prakt. religijnych										
Kilka razy w tygodniu	0	0	0	7	29	0	16	0	7	16
Raz w tygodniu	0	1	0	2	17	0	27	1	4	16
1-2 razy w miesiącu	0	3	0	0	7	0	16	0	13	16
Kilka razy w roku	0	0	0	5	0	0	26	6	5	13
W ogóle nie uczestniczy	0	0	0	0	3	0	30	0	3	7
Poglądy polityczne										
Lewica	0	3	0	2	2	0	10	3	2	4
Centrum	0	1	0	2	5	0	25	1	11	14
Prawica	0	1	1	0	22	1	35	0	2	24
Trudno powiedzieć	0	0	0	10	15	0	19	5	10	6

(continued)

Tabela 2 (cd.). Na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?

(%)

	RKN	Samo- obrona	SdPl	SLD	UPR	UP	UW	Inne partie	Liczba osób
Ogółem	1	10	7	9	1	4	3	2	331
Płeć									
Mężczyźni	0	13	9	9	1	2	4	2	180
Kobiety	1	6	4	9	1	6	2	3	150
Wiek									
18-24 lat	0	11	6	15	0	7	4	5	52
25-34	0	8	6	12	2	0	4	3	51
35-44	0	6	13	0	0	6	3	1	60
45-54	0	12	1	12	0	2	2	1	67
55-64	0	17	12	9	2	4	2	2	38
65 lat i więcej	3	7	3	7	0	3	5	2	64
Miejsce zamieszkania									
Wieś	0	18	5	7	0	4	1	2	108
Miasto do 20 tys.	0	9	3	12	0	3	2	2	47
20-100 tys.	0	5	17	10	0	5	1	2	59
101-500 tys.	1	6	6	11	0	0	5	4	69
501 tys.i więcej mieszk.	2	2	3	6	4	7	10	2	48
Wykształcenie									
Podstawowe	1	19	3	8	0	6	1	3	78
Zasadnicze zawodowe	0	17	3	5	0	1	1	1	56
Średnie	1	6	9	11	1	4	2	3	135
Wyższe	0	0	7	10	1	2	10	3	61
Grupa społ.-zaw. pracujący									
Kadra kier., inteligencja	0	0	5	11	2	4	6	4	37
Prac.umysł.niż.szczebła	0	0	15	20	0	5	11	3	23
Pracownicy fiz.- umysł.	0	16	11	0	0	3	0	0	26
Robotnicy wykwalifikowani	0	5	0	5	0	7	0	3	25
Robotnicy niewykwalifik.	0	0	0	17	0	8	0	0	11
Rolnicy	0	58	0	0	0	0	7	0	13
Pracujący na własny rach.	0	6	0	6	7	7	0	0	17
Bierni zawodowo									
Renciści	3	14	7	8	0	0	0	0	30
Emeryci	1	7	6	9	0	3	4	3	77
Uczniowie i studenci	0	4	9	13	0	7	8	0	26
Bezrobotni	0	20	10	5	0	2	0	9	33
Gospodynie domowe i inni	0	7	6	21	0	0	0	0	13
Pracuje w:									
inst. państw., publicznej	0	0	11	10	1	5	2	1	61
spółce właścicieli	0	11	0	4	0	0	11	4	22
prywatnych i państwa	0	7	2	11	2	5	2	2	58
sekt. pryw. poza rolnict.	0	58	0	0	0	0	7	0	13
prywatnym gosp. rolnym	0	58	0	0	0	0	7	0	13
Dochody na jedną osobę									
Do 300 zł	0	34	9	5	0	6	0	2	40
301-500	0	5	6	9	0	4	0	4	52
501-900	0	9	10	6	0	3	1	3	74
901-1200	3	0	0	4	6	3	8	2	33
Powyżej 1200 zł	0	4	4	14	0	3	5	4	42
Ocena własnych war. mater.									
Złe	1	17	6	7	2	2	3	1	71
Średnie	1	8	9	7	1	4	3	4	153
Dobre	0	7	4	13	0	4	4	1	107
Udział w prakt. religijnych									
Kilka razy w tygodniu	4	8	0	8	0	0	0	4	22
Raz w tygodniu	0	10	6	5	1	4	3	2	195
1-2 razy w miesiącu	0	13	10	10	0	4	8	0	33
Kilka razy w roku	0	9	7	18	1	4	2	4	57
W ogóle nie uczestniczy	0	7	12	24	0	0	7	6	25
Poglądy polityczne									
Lewica	0	5	25	30	0	7	4	2	69
Centrum	0	18	1	5	1	4	6	5	83
Prawica	1	7	2	2	1	0	1	1	134
Trudno powiedzieć	2	10	2	7	0	9	3	3	43